

(بررسی میزان اثربخشی آموزش در پرستاران شاغل در بخشهای مراقبت ویژه مبتنی بر شواهد)

ندا موحدی صابر

کارشناس پرستاری دانشگاه علوم پزشکی مشهد

فاطمه امیری مقدم

کارشناس پرستاری دانشگاه علوم پزشکی مشهد

زهرا پروینی

کارشناس پرستاری دانشگاه علوم پزشکی مشهد

چکیده

بر اساس مطالعات انجام شده یکی از بهترین انواع مراقبت از بیماران، مراقبت مبتنی بر شواهد میباشد که توسط سیستمهای بهداشتی و درمانی به عنوان استاندارد طلایی برای ارائه مراقبتهای بهداشتی و سالم شناخته شده است، این مطالعه با هدف تعیین میزان آگاهی و اثربخشی آموزشی در پرستاران شاغل در بخشهای مراقبت ویژه انجام گردید. این مطالعه ی توصیفی مقطعی بر روی ۷۶ پرستار شاغل در بخش مراقبت ویژه یکی از مراکز درمانی مشهد ۱۴۰۲ انجام گرفت. در این مطالعه در مرحله اول اطلاعات دموگرافیک پرستاران جمع آوری و تحلیل گردید، درقسمت دوم جلسات آموزش ضمن خدمت بر اساس مستندات ابلاغی واحد آموزش مرکز درمانی و مرتبط با مراقبتهای ویژه به صورت حضوری و مجازی برگزار گردید سپس ارزیابی های آموزشی در سرفصل های تعیین شده از طریق آزمون حضوری و بررسی عملکرد بالینی در زمینه های مرتبط انجام گردید. داده ها با استفاده از روشهای آماری توصیفی، نرم افزارهای آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که کمترین میزان آگاهی پرستاران ۱۵.۵ درصد در ارتباط با شناخت ریتم های قلبی و بیشترین نمره آگاهی پرستاران در مورد مراقبت از بیماران با جراحی شکم بود. در مورد انجام اقدامات بالینی نتایج بیانگر آن است که ۵۷.۳ درصد از پرستاران بر اساس سابقه تجربی و بصورت روتین مراقبتهای بالینی را انجام میدهند که از کیفیت مراقبتی مطلوب و مناسب برخوردار نمی باشد. با توجه به میزان آگاهی از مباحث مرتبط با مراقبتهای ویژه و نقش مهم پرستاران در این زمینه، با تخصیص منابع و آموزش پرستاران و شناخت و رفع موانع در زمینه مراقبتهای مبتنی بر شواهد و در نتیجه تغییر در شیوه های مراقبت از بیماران با نیاز به مراقبت ویژه، میتوان گام مهمی در بالا بردن سطح مراقبتهای تخصصی و کاهش پیامدهای ناشی آن در این بیماران برداشت.

واژگان کلیدی: پرستاری مبتنی بر شواهد، اثربخشی آموزشی، مراقبت ویژه.

مقدمه

ارزشیابی آموزشی یکی از مهمترین برنامه های هر سازمان میباشد که اطلاعات خوبی را در زمینه طراحی و بازنگری هر سیستم به مدیران میدهد. ارزیابی اثربخش دوره های آموزش موجب میگردد تا مدیران و کارکنان سازمان تصویر روشنتری از چگونگی کم و کیف فعالیتهای آموزشی به دست آورند (حجتی، ۱۳۹۲). ارزیابی اثربخش آموزشی یعنی این که تعیین کنیم، آموزشهای انجام شده، تا چه حدی منجر به ایجاد مهارتهای مورد نیاز سازمان به صورت عملی و کاربردی شده است (ربیعی، ۱۳۸۹). پرستاری مبتنی بر شواهد به عنوان «بکارگیری بهترین شواهد پژوهشی با تخصص و مهارت بالینی و در نظر گرفتن نیاز و وضعیت بیمار» تعریف می شود. (Brown CE، ۲۰۰۹). استفاده از دستورالعمل های مبتنی بر شواهد فاصله ، بین تحقیقات و عمل را از بین می برد؛ از طرفی می توان از نتایج پژوهش های مختلف به بهترین شیوه در کار بالینی بهره برد (Stevens KR، ۲۰۱۳). از طرفی پرستاران از اعضای کلیدی تیم مراقبتی و درمانی بوده و نقش انکارناپذیری در جهت پیشگیری از عوارض درمانی و حصول به نتیجه مطلوب درمانی در بخش های مراقبت ویژه دارند. نیاز به آموزش کارکنان پرستاری در تمامی زمینه ها و حیطه های کاری و بخش های مختلف امری اجتناب ناپذیر و مهم است، ولی به لحاظ حساسیت فوق العاده ای که بخش های مراقبت ویژه دارند ، آموزش کارکنان این بخشها مهم تر و حیاتی تر به نظر می رسد (Mc Glosky J، ۱۹۹۷). در مطالعه صورت گرفته توسط که بر روی پرستاران شاغل در بخش های مراقبت ویژه صورت گرفت نشان داده شد که کارکنان بخش های مراقبت ویژه نیازمند اطلاعات بیشتر و تخصصی تر در زمینه های کاری خود هستند (محمدی و همکاران، ۱۳۸۸). قبل از اجرای آموزش در هر مقطع و موقعیتی، بررسی و تشخیص نیازهای آموزشی مهم است و برنامه آموزشی پرستاران باید بر مبنای اهدافی باشد که نیازهای شغلی آینده آن ها را برطرف سازد (محمدی و همکاران، ۱۳۸۸). لذا درک فزاینده، از اهمیت و نقشی که آموزش می تواند در بهبود عملکرد نیروها و بهبود عملکرد سازمانی ایفا نماید سبب شده است تا منابع مالی و انسانی گسترده ای صرف این آموزش ها شود. به این امید که منافع و دستاوردهای ملموس عاید سازمان شود (نظامیان، ۲۰۱۲). یک برنامه آموزشی زمانی ارزشمند است که با شواهد و مدارک مستند و قابل اطمینان اثرات آموزش را بر تغییر رفتار و عملکرد فراگیران نشان می دهد (اکبری و همکاران، ۲۰۱۱). بنابراین اثربخشی زمانی به دست می آید که تغییر عملکرد فراگیران در محیط کار و انتقال آموخته های آنها به محیط واقعی انجام گیرد (کریمی و همکاران، ۲۰۰۹). نیاز و وضعیت بیمارمبتنی بر شواهد سبب اجتناب از مراقبت های بالینی غیراستاندارد شده و موجب ارتقاء بخشیدن به هویت حرفه ای پرستاران می شود (Youngblut JM، ۲۰۰۱). برای دستیابی به بالاترین حد تندرستی باید به نقش آموزشی پرستاران اهمیت بیشتری داد (مردانیان و همکاران، ۲۰۰۵). ارزشیابی آموزشی یکی از مهمترین برنامه های هر سازمان میباشد که اطلاعات خوبی را در زمینه طراحی و بازنگری هر سیستم به ما میدهد (محمدی و همکاران، ۱۳۸۸). در حقیقت ارزیابی اثربخش دوره های آموزش از یک سو موجب میگردد تا مدیران و کارکنان سازمان تصویر روشنتری از چگونگی کم و کیف فعالیتهای آموزشی به دست آورند و از سوی دیگر برنامه ریزان و کادر آموزشی سازمان را مجهز میسازد تا نسبت به جنبه های مثبت و منفی برنامه آگاهی پیدا کنند (نامداری، ۱۳۸۰). یک برنامه آموزشی زمانی ارزشمند است که با شواهد و مدارک مستند و قابل اطمینان اثرات آموزش را بر تغییر رفتار و عملکرد فراگیران نشان میدهد (Beverly EA، 2012). بنابراین اثربخشی زمانی به دست می آید که تغییر عملکرد فراگیران در محیط کار و انتقال آموخته های آنها به محیط واقعی انجام گیرد. تردیدی نیست که برنامه های آموزشی از نظر کیفیت، تفاوتهای زیادی با هم دارند. متأسفانه شمار اندکی از این برنامه ها به طور جامع ارزشیابی میشوند. (Daly JM، 2003).

روش تحقیق

این مطالعه ی توصیفی مقطعی بر روی ۷۶ پرستار شاغل در بخش مراقبت ویژه یکی از مراکز درمانی مشهد ۱۴۰۲ انجام گرفت. در این مطالعه در مرحله اول اطلاعات دموگرافیک پرستاران داوطلب جمع آوری و تحلیل گردید، درقسمت دوم جلسات آموزش ضمن خدمت بر اساس مستندات ابلاغی واحد آموزش مرکز درمانی و مرتبط با مراقبتهای ویژه به صورت حضوری و مجازی برگزار گردید. تهیه کلیپ های آموزشی و محتوی صوتی در مورد مباحث مختلف تهیه شده و سپس به صورت ارایه حضوری و یا استفاده از پلت فرم های مجازی در دسترس پرسنل قرار گرفته شد. سپس ارزیابی های آموزشی در سرفصل های تعیین شده از طریق آزمون حضوری و بررسی عملکرد بالینی در زمینه های مرتبط انجام گردید. معیارهای ورود به مطالعه، تمایل به شرکت در پژوهش و دارا بودن حداقل یک سال سابقه کار در بخش ویژه در نظر گرفته شد. جهت گردآوری داده ها از پرسشنامه ای شامل اطلاعات دموگرافیک و آزمونهای مرتبط با هر مبحث علمی مراقبت ویژه قبل و بعد از برگزاری آموزشها بررسی میزان آگاهی از طریق برگزاری آزمون های علمی حضوری و غیر حضوری با سیستم امتیاز دهی استفاده شد. داده ها با استفاده از روشهای آماری توصیفی، نرم افزارهای آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها

از مجموع ۷۶ پرستار مورد مطالعه ۲۶ نفر مرد (۳۴٪) و ۵۰ نفر زن (۶۶٪) با میانگین سنی 34.45 ± 5.11 سال بودند واکثر پرسنل مورد بررسی متاهل (۷۷.۳۶٪) بوده اند. سایر اطلاعات دموگرافیک و شغلی پرستاران درجدول ۱ بیان شده است.

جدول ۱- اطلاعات دموگرافیک واحدهای مورد پژوهش

وضعیت استخدامی				جنسیت پرسنل	
رسمی	طرحی	قراردادی	پیمانی	پرستار زن	پرستار مرد
28/57%	7/15%	21/43%	42/85%	0/66%	0/34%
سابقه کار(سال)		وضعیت تاهل		سطح تحصیلات	
در بخش ویژه	کلی	متاهل	مجرد	کارشناسی ارشد	کارشناسی
4/78±3/16	8/08±4/93	77/36%	22/64%	1/89%	98/11%

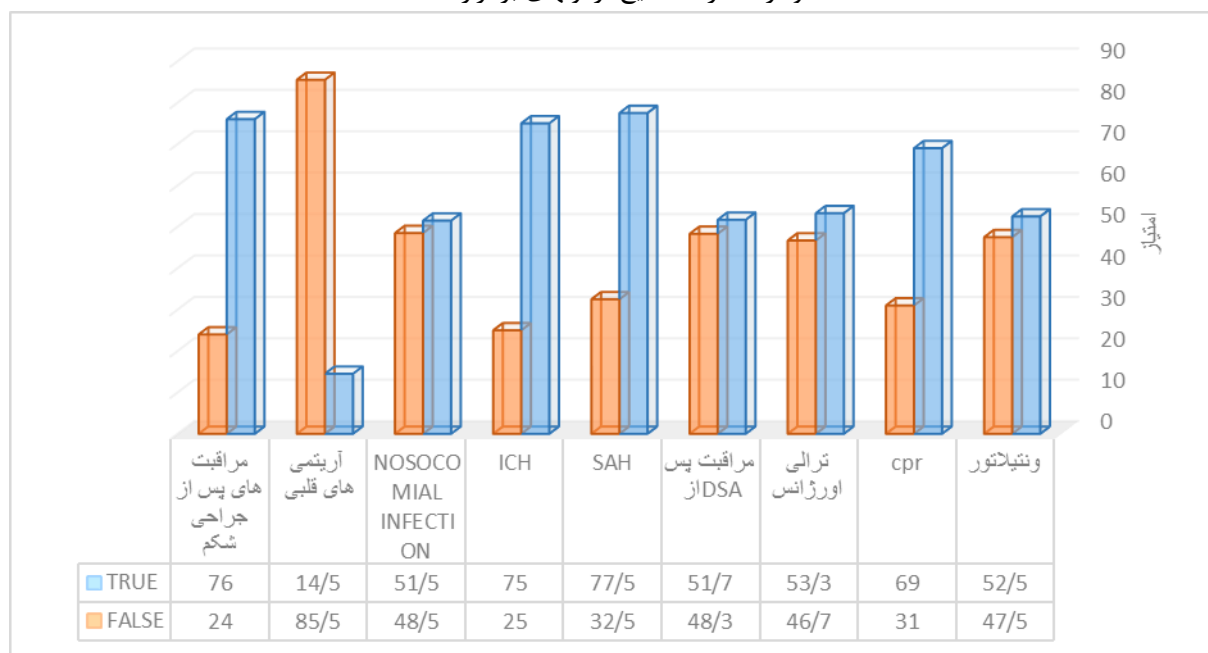
یافته های مطالعه نشان داد که کمترین میزان آگاهی پرستاران مربوط به آزمون آریتمی های قلبی (۱۴.۵ درصد) و بیشترین نمره آگاهی مربوط به آزمون شناخت انواع خونریزی ساب آراکنوئید (SAH) و مراقبت پرستاری آن (۷۷/۵ درصد) (جدول شماره ۲، می باشد. آنالیز داده ها نشان داد که بین میانگین نمره دانش پرستاران با میانگین سابقه کاری، $(r=0/171)$ و ساعات کلاس گذرانده شده در خصوص مباحث پرستاری ویژه $(r=0/157)$ ، $(P<0/01)$ ارتباط معنی داری وجود دارد، اما بین عملکرد با دانش و میانگین سابقه کاری و ساعات کلاس گذرانده شده درخصوص برخی از مباحث ارتباط معنی داری وجود نداشته است. توزیع واحدهای پژوهش براساس دانش آنها متوسطی برخوردار بوده اند.

در سیستم امتیاز دهی از True جهت پاسخ های صحیح و False جهت پاسخ های نادرست در هر آزمون استفاده گردید. جدول شماره ۲.

جدول ۲- درصد نتایج آزمون در مباحث آموزشی

FALSE	TRUE	مباحث
47/5	52/5	ونتیلاتور
31	69	cpr
46/7	53/3	ترالی اورژانس
48/3	51/7	مراقبت پس از DSA
32/5	77/5	SAH
25	75	ICH
48/5	51/5	NOSOCOMIAL INFECTION
85/5	14/5	آریتمی های قلبی
24	76	مراقبت های پس از جراحی شکم

نمودار ۱. درصد نتایج آزمونهای برگزار شده

میانگین سابقه کار در بخش ویژه ۳.۱۶ ± 4.78 سال بوده است که با افزایش یک ساله سابقه کار در بخش ویژه ۷۱ ± ۱۲.۳، نمره آگاهی پرستاران افزایش می یافت. 57% از پرستاران بیان نمودند که برخی از اقدامات مراقبت بالینی را به صورت روتین انجام می دهند. بر اساس اعلام نظر پرستاران، نداشتن زمان کافی، کمبود امکانات، عدم استقلال کافی در ارائه اقدامات مراقبتی مبتنی بر شواهد برای بیماران، عدم آگاهی کامل و نداشتن علاقه، از موانع اصلی و مهم عدم اجرای دستورالعملهای مبتنی بر شواهد در بخش مراقبتهای ویژه بوده است. اطلاعات به دست آمده با استفاده از روش های آماری توصیفی، ضریب همبستگی

پیرسون، آزمون تی مستقل، آنالیز واریانس یک طرفه و رگرسیون خطی چند متغیره تعدیل شده به کمک نرم افزار SPSS ۲۰ آنالیز گردید.

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از پژوهش بیانگر آن است که فراگیران شرکت کننده در دوره های آموزشی درمجموع، میزان اثربخشی دوره های آموزشی را خوب ارزیابی نموده اند. اگر چه دوره های آموزشی برگزار شده گاهی از کیفیت مناسب برخوردار نبوده است ولی با توجه به نتایج حاصله می توان ادعا نمود که مقایسه نتایج آزمونهای قبل و بعد از برگزاری دوره ها به میزان ۱۵ درصد رشد داشته که شاخص عملکردی را نیز بهبود بخشیده است.

نتایج نشان داد که کمترین میزان آگاهی پرستاران ۱۵.۵ درصد در ارتباط با شناخت ریتم های قلبی و بیشترین نمره آگاهی پرستاران در مورد مراقبت از بیماران با جراحی شکم بود. در مورد انجام اقدامات بالینی نتایج بیانگر آن است که ۵۷.۳ درصد از پرستاران بر اساس سابقه تجربی و بصورت روتین مراقبتهای بالینی را انجام میدهند که از کیفیت مراقبتی مطلوب و مناسب برخوردار نمی باشد.

با توجه به موقعیت حساس بخشهای ویژه و و همچنین شرایط ویژه اورژانسی، لازم است که بخش های ویژه بیمارستان توجه جدی به آموزش پرسنل مبذول نموده و برنامه های مؤثرتری (مانند استفاده از تکنولوژیهای جدید و برنامه های آموزشی مناسب) را در این راستا تدوین و اجرا نماید تا کیفیت مراقبت های بالینی در بخشهای مراقبت ویژه افزایش یافته، خطای مراقبتی به حداقل رسیده و حداکثر سلامت مددجویان تأمین شود که از این طریق هزینه های مراقبتهای بهداشتی بیمارستانی نیز کاهش می یابد.

منابع

- Hazen, Benjamin and Terry Anthony. (2012). Toward creating competitive advantage with logistics information technology. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*. Vol. 42. No. 1. 8-35
- Nezamian Pourjahromi Z, Ghafarian Shirazi H, Ghaedi H, Momeninejad M, Mohamadi M, Abasi A, Sharifi B. The Effectiveness of Training Courses on “How to Work with DC Shock Device” for Nurses, Based on Kirkpatrick Model. *Iranian Journal of Medical Education* 2012; 11(8):896-902 [Persian].
- Akbari M, Karimi M, Ayzanlou O. Educational Planning return pattern of medical education. *Journal Horizons of Medical Education Development*. 2011; 4(3):27-33 [Persian].
- Karami M, Fardanesh H, Moallem M. Comparing effectiveness of systematic and constructive instructional design model in managers training and development. *Journal of Management and Planning in Educational Systems* 2009; 2(3):9-30 [Persian]
- Brown CE, Wickline MA, Ecoff L, Glaser D. Nursing practice, knowledge, attitudes and perceived barriers to evidence-based practice at an academic medical center. *J Adv Nurs*. 2009; 65 (2):371-81.
- Stevens KR. The impact of evidence-based practice in nursing and the next big ideas. *Online J Issues Nurs*. 2013; 18 (2): 4.
- Mc Glosky J, Grace KH. *Current issues in nursing*. 5th ed. St Louis: Mosby; 1997.
- Youngblut JM, Brooten D. Evidence-based nursing practice: why is it important? *AACN Clin Issues*. 2001; 12 (4): 468-76.
- L. Mardanian Dehkordi L, Salahshorian Fard A, Mohammad Alayha J, Hosseini F. [Nurses perception of patient teaching, enhancing and inhibiting factors]. *Iran Journal of Nursing*. 2005; 17(40):18-27. [Persian]
- Beverly EA, Ganda OP, Ritholz MD, Lee Y, Brooks KM, Lewis-Schroeder NF, et al. Look Who's (Not) Talking Diabetic patients' willingness to discuss self-care with physicians. *Diabetes care*. 2012; 35(7): 1466-72.
- Namdari P. [Clinical nurses opinions about patients training barriers in khorramabad medical science university hospitals]. *Iranian Journal of medical education*. 2002; 2: 114 – 115. [Persian].
- Beverly EA, Ganda OP, Ritholz MD, Lee Y, Brooks KM, Lewis-Schroeder NF, et al. Look Who's (Not) Talking Diabetic patients' willingness to discuss self-care with physicians. *Diabetes care*. 2012; 35(7): 1466-72.

(Evaluation of the effectiveness of training in nurses working in special care unit sevidence-based)

Neda MOVAHEDI SABER

Fatemeh Amiri

Nursing expert of Mashhad University of Medical Sciences

Nursing expert of Mashhad University of Medical Sciences

Zahra parvini

Nursing expert of Mashhad University of Medical Sciences

Abstract - ۱-۱

According to the studies conducted, one of the best types of patient care is evidence-based care, which is recognized by the health and treatment systems as the golden standard for providing health and healthy care. This study aims to determine the level of awareness and educational effectiveness of nurses. Worked in special care units. This cross-sectional descriptive study was conducted on 76 nurses working in the special care department of a medical center in Mashhad, 1402. In this study, in the first stage, the demographic information of the nurses was collected and analyzed, in the second part, in-service training sessions were held based on the documents issued by the training unit of the medical center and related to special care, in person and virtually, then educational evaluations were conducted in the designated topics. It was done through face-to-face examination and examination of clinical performance in related fields. The data were analyzed using descriptive statistical methods and statistical software. The results showed that the lowest level of knowledge of nurses was 15.5% in relation to recognizing heart rhythms and the highest level of knowledge of nurses was about caring for patients with abdominal surgery. Regarding clinical procedures, the results show that 57.3% of nurses perform routine clinical care based on experience, which does not have the desired quality of care. According to the level of awareness of issues related to special care and the important role of nurses in this field, by allocating resources and training nurses and recognizing and removing obstacles in the field of evidence-based care and as a result, changes in the ways of caring for patients in need of care Especially, an important step can be taken in raising the level of specialized care and reducing its consequences in these patients.

Keyword: Evidence-based nursing, educational efficacy, special care.